

วิชาวรรณคดีเอกของไทย THG1302

นักศึกษาฝึกถึงอะไรบ้าง หากพูด
ถึงวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน

ขุนช้างขุนแผน

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีนิทาน แต่งเป็นกลอน
ใช้ขับเล่าเรื่องด้วยทำนองร้องต่าง ๆ โดยใช้กรับเป็นเครื่องประกอบจังหวะ
เนื้อเรื่อง **เป็นเรื่องรักสามเส้าแบบสมจริงของคนธรรมดา**
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจ่างราชนุกภาพทรงสันนิษฐานว่า
น่าจะเป็นเรื่องของคนที่ใช้ชีวิตอยู่จริงในราวสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒
แต่มีผู้นำมาเล่าและนิยมสืบมาถึงกรุงรัตนโกสินทร์

ขุนช้างขุนแผน

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดเกล้าฯ
ให้กวีหลายท่านช่วยกันแต่งต่อเติมขึ้นเป็นฉบับหลวง และทรง
พระราชนิพนธ์เองบางตอน เช่น

ตอนปลายแก้วเป็นชู้กับนางพิมถึงตอนแต่งงาน

ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างถึงเข้าห้องนางแก้วกิริยา

ตอนนางวันทองทะเลาะกับนางลาวทอง

ขุนช้างขุนแผน

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นดำรงพระ
อิสริยยศเป็นกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ทรงพระราชนิพนธ์

ตอนขุนช้างขอนางพิม

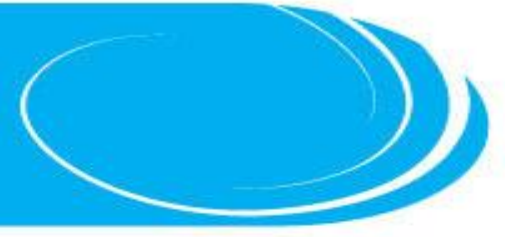
ตอนขุนแผนพานางวันทองหนี

สุนทรภู่

แต่งตอนกำเนิดพลายงาม

ขุนช้างขุนแผน

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนฉบับหลวง เผยแพร่เป็นฉบับพิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยโรงพิมพ์หมอสmithนำมาพิมพ์ขายใน พ.ศ. ๒๔๑๕ แต่ยังมีขาดตกบกพร่องอยู่มาก

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพและกรมหมื่นกวีพจน์สุปรีชา ร่วมกันทรงชำระและแต่งเติมเสริมเชื่อมให้ราบรื่นต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นเรื่องจนถึงตอนปลายชุมพลปราบเถรवाद แล้วจึงทรงจัดพิมพ์ขึ้นเป็นฉบับสมบูรณ์ของหอพระสมุด ใน พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นครั้งแรกและนับแต่นั้นมาก็ถือว่าเป็นฉบับหลักที่ใช้อ้างอิงในการวิเคราะห์วิจารณ์

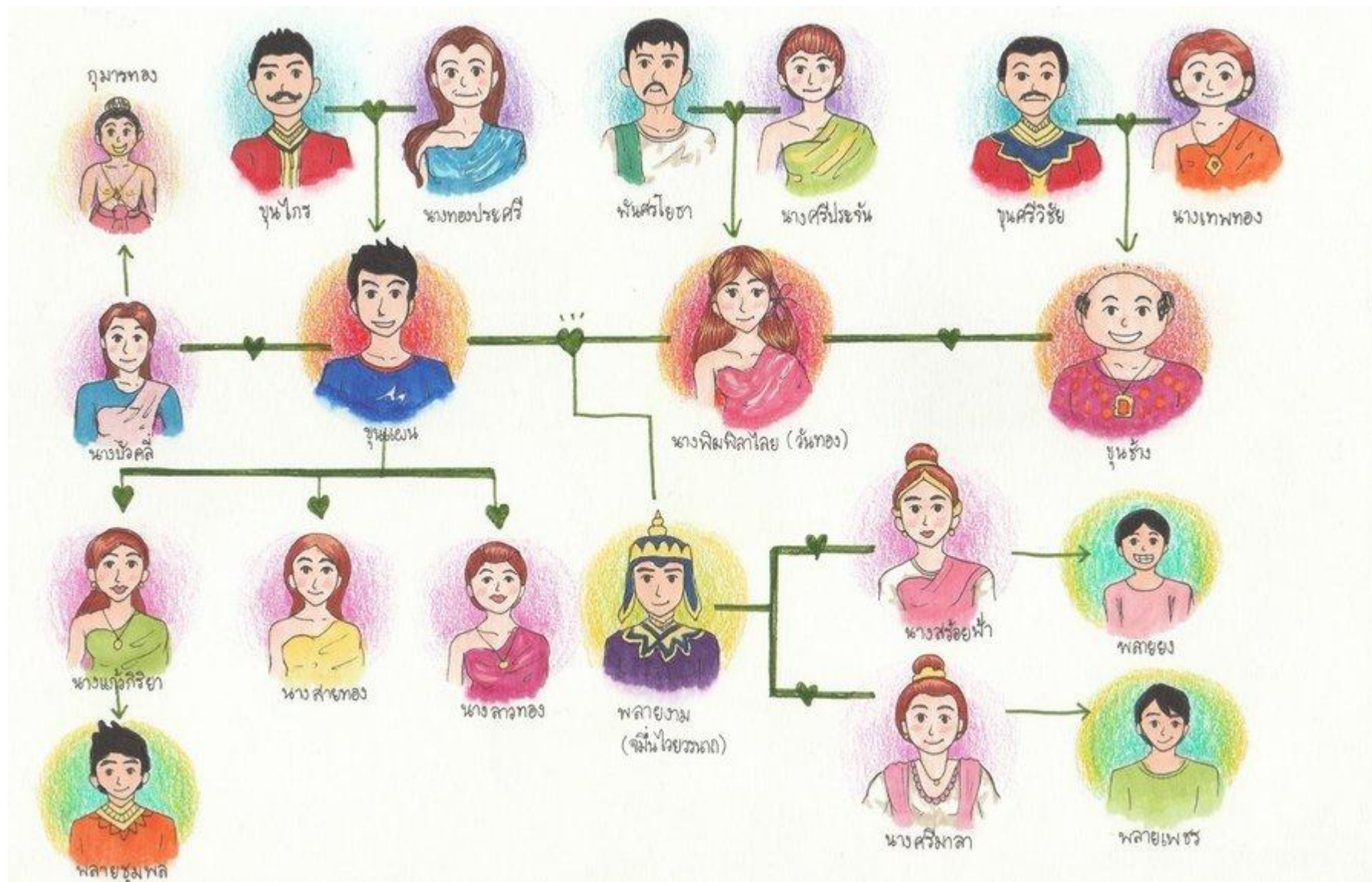
ขุนช้างขุนแผน

ตัวละครเอกในเรื่องขุนช้างขุนแผน

ขุนช้าง เป็นลูกนางเทพทองกับขุนศรีวิชัย

นางพิม เป็นลูกศรีประจันกับพันศรโยธา มีพี่เลี้ยงชื่อ สายทอง

ขุนแผน (พลายแก้ว) เป็นลูกของทองประศรีกับขุนไกรพลพ่าย มีเมีย คือ นางพิม สายทอง ลาวทอง บัวคลี่ และนางแก้วกิริยา มีลูกชาย คือ พลายงาม (ลูกของนางพิม) พลายชุมพล (ลูกของนางแก้วกิริยา) กุมารทอง (ลูกของนางบัวคลี่)

ที่มาภาพ <https://x.com/picarush424/status/1384528668924420097>

ขุนช้างขุนแผน

ตัวอย่างคำประพันธ์ ในเรื่องขุนช้าง ขุนแผน

ตอนที่ ๑ กำเนิดขุนช้างขุนแผน

๑ ครั้นว่าไหว้ครูแล้วจับบท	ให้ปรากฏเรื่องราวมาแต่ก่อน
ครึ่งสมเด็จพระพันวษานรากร	ครองนครกรุงศรีอยุธยา
เกษมสุขแสนสนุกดังเมืองสวรรค์	พระเดชนั้นแผ่ไปในทิศา
เป็นปิ่นภพโลกโลกา	ครอบครองไพร่ฟ้าประชากร
เมืองขึ้นน้อยใหญ่ในอาณาเขต	เกรงพระเดชทั่วหมดสยดสยอง
ต่างประเทศเขตขอบพระนคร	ชลีกรอ่อนเกล้าอภิวันท์
พร้อมด้วยโกลีโคยไศศุรย์	สมบุรณ์พูนสุขเกษมสันต์
พระองค์ทรงทศพิธราชธรรม์	ราษฎรทั้งนั้นก็ยินดี ฯ
๑ จะกล่าวถึงเรื่องขุนแผนขุนช้าง	ทั้งนวนางวันทองผ่องศรี
ศักราชร้อยสี่สิบเจ็ดปี	พ่อแม่เขาเหล่านี้คนครั้งนั้น

ตัวอย่างคำประพันธ์ ในเรื่องขุนช้าง ขุนแผน

๑ ครานั้นจึงโฉมนางวันทอง

เข้าเฝ้าไม่เป็นสุขทุกเวลา

ผุดลุกจากห้องย่องออกมา

देखะบุญคุณแม่มาถึงไฉ

ขุนช้างมันมาว่าวุ่นวาย

สอพลอขอแม่แม่ปรองดอง

ขรัวตาวัดป่าเลไลยก์

หม่อมพลายไม่ตายวายชีวัน

ขุนช้างนั้ดงานแรมสามค่ำ

จะหลบหนีไปแต่ลำพัง

देखะบุญคุณแม่พอมมาถึง

โปรดหัวแก้งนให้พ้นภัย

เศร้ามองโศกสรวลละห้อยหา

รู้ว่าแม่ผัวมาก็ดีใจ

นั่งไหวน้ำตาลงหลังไหล

เจียนจะไม่เห็นใจของวันทอง

แทบจะผูกคอตายอยู่ในห้อง

ยกย่องยอมให้เป็นเมียมัน

ว่าชนะศัตรูเป็นแม่นมั่น

ช้างแม่ศรีประจันไม่เชื่อฟัง

ลูกครวญคร่ำไม่มีที่จะหวัง

สุดกำลังด้วยไม่รู้ที่จะไป

เหมือนหนึ่งซุบลูกขึ้นมาได้

ลูกจะไปอยู่บ้านกาญจน์บุรี ฯ

ขุนช้างขุนแผน

โครงเรื่องที่เด่นมี ๒ ลักษณะ

๑. เรื่องราวความรักสามเส้า ระหว่างขุนช้าง ขุนแผน นางวันทอง

๒. เรื่องราวของจมื่นไวยวรนาถ (พลายงาม) ตอนถูกทำเสน่ห์

โครงเรื่องแรกเป็นที่นิยมมากกว่า เพราะเป็นเรื่องที่นางวันทองแหวก
ชนบจากนางในวรรณคดี คือ มีสามีหลายคน ด่าเก่ง และเป็นนางเอกที่ถูก
ประหาร

แก่นเรื่อง : ความรักทำให้เกิดทุกข์ เรื่องทุกอย่างที่เกิดขึ้นล้วนเกิด
จากความรัก ได้แก่ ความรักของสามีภรรยา ความรักของแม่กับลูก

ขุนช้างขุนแผน

เนื้อเรื่องของวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน มีข้อมูลทางวัฒนธรรมมากมาย ซึ่งปรากฏอยู่ในการดำเนินเรื่องและวิถีชีวิตของตัวละคร เช่น

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

พิธีกรรมทางศาสนา

การเทศน์มหาชาติ

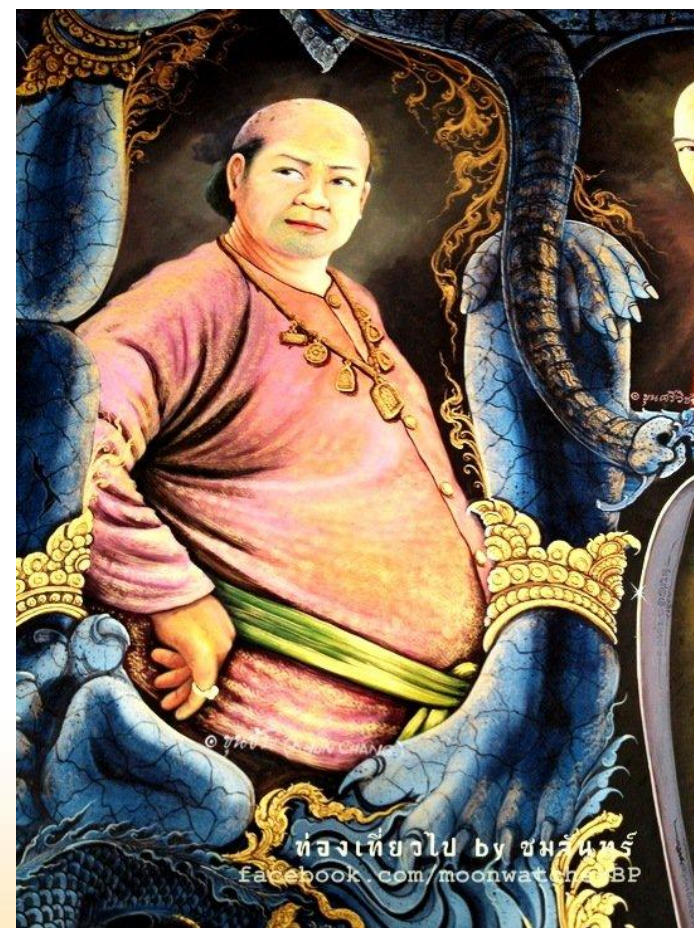
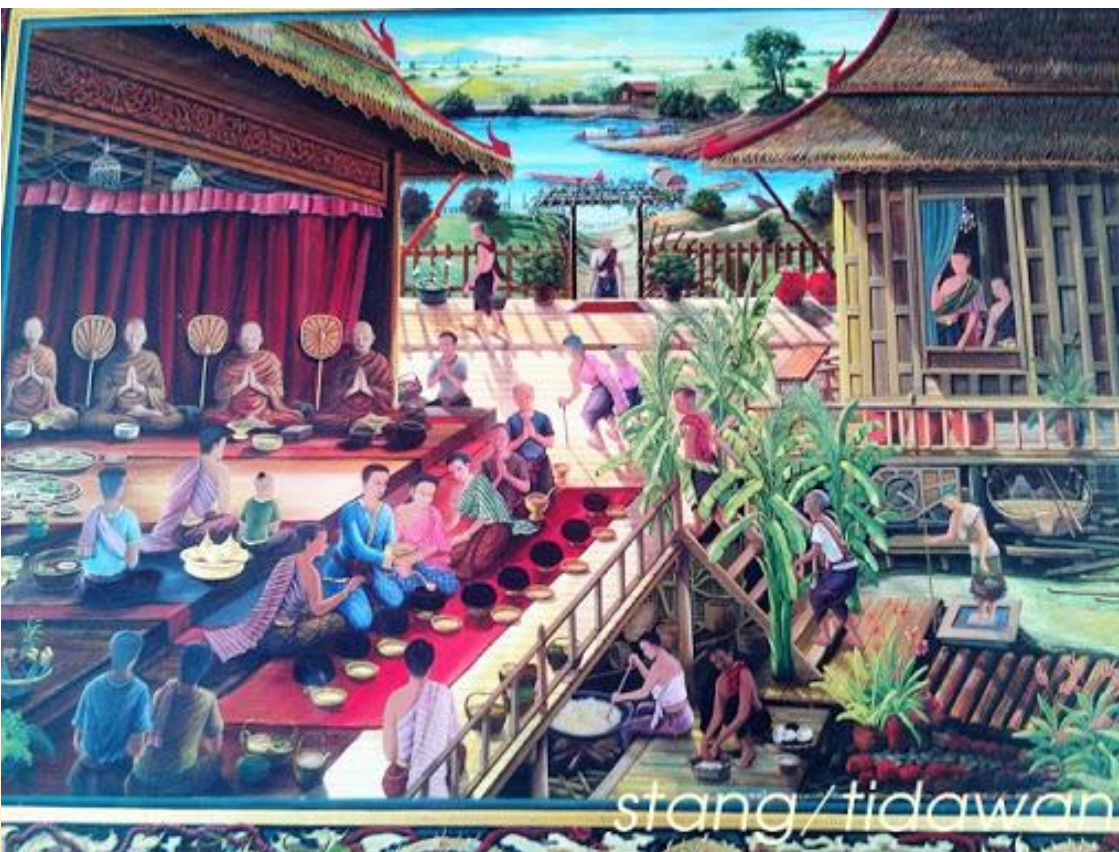
ความเชื่อทางไสยศาสตร์

ขนบธรรมเนียมประเพณีในการดำเนินชีวิต เช่น การสู่ขอ ปลุกเรื่อนหอ
คลอดบุตร เลี้ยงดูอบรมเด็ก การศึกษาเล่าเรียน การแต่งกาย การครองเรือน
การทำศพ ฯลฯ

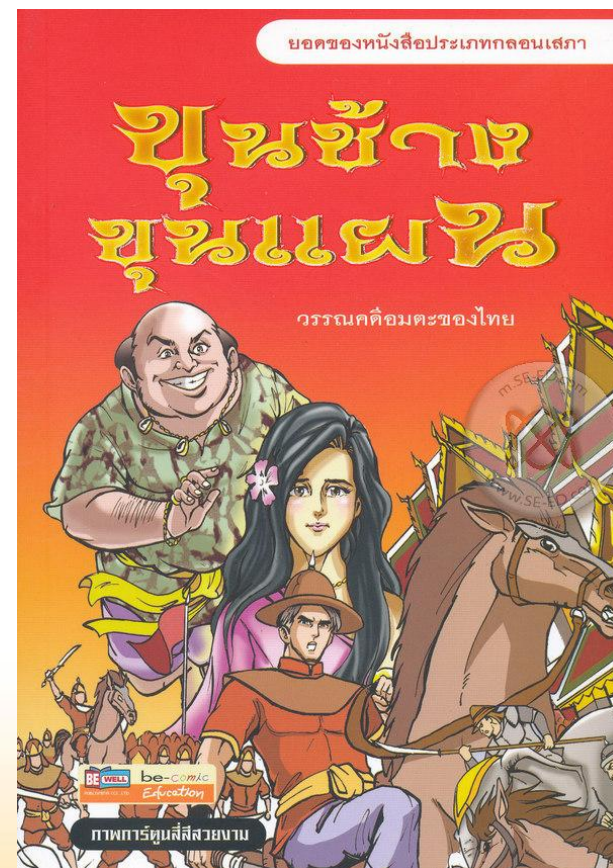
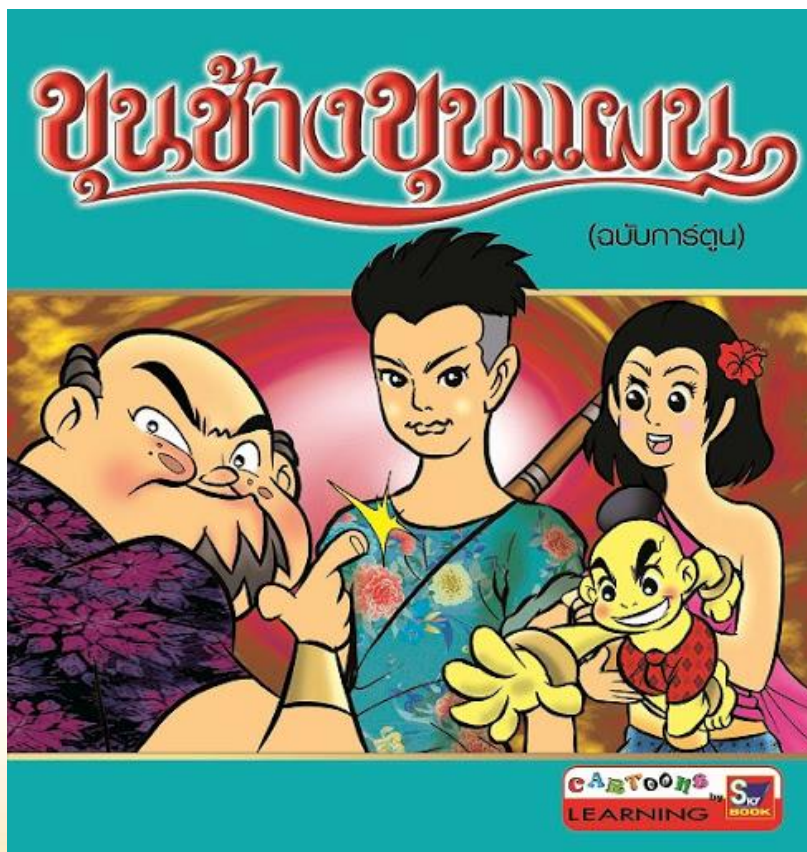
ขุนช้างขุนแผน

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดป่าเลไลย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

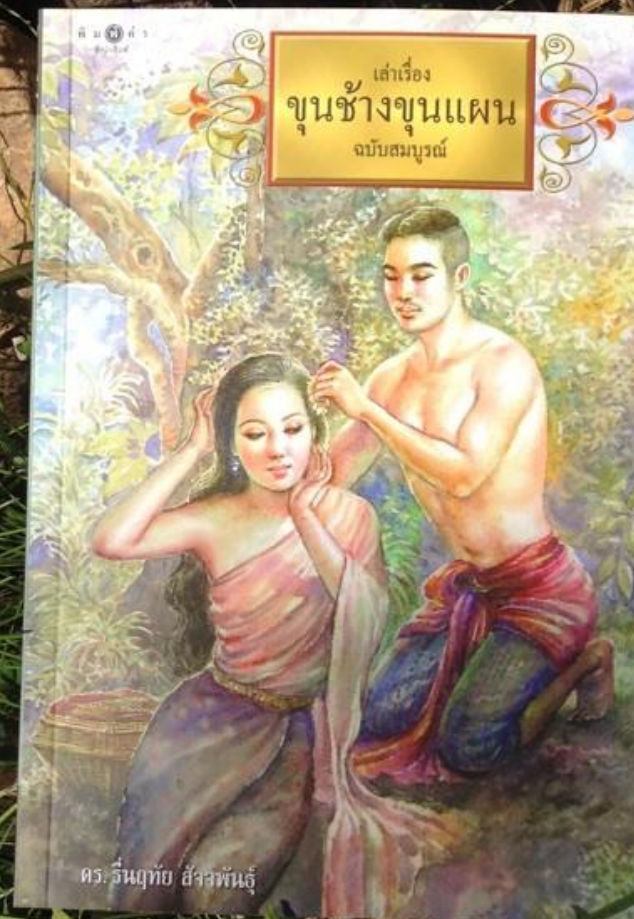

ขุนช้างขุนแผน

ขุนช้างขุนแผนปรากฏแพร่หลายในสื่อประเภทต่าง ๆ

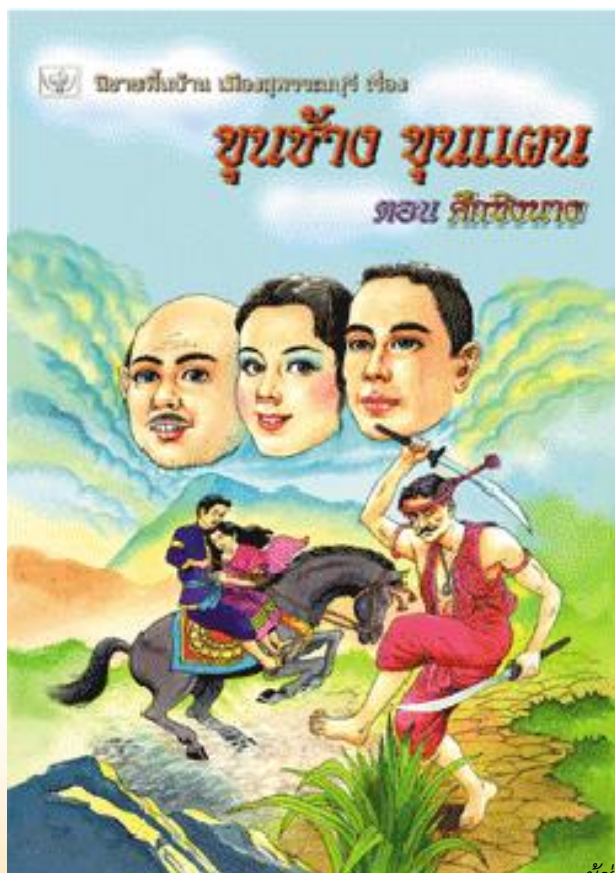
ขุนช้างขุนแผน
ฉบับความร้อยแก้ว ของ
ศาสตราจารย์ ดร.รีนฤทัย
สัจจพันธุ์

Imagebook by Tonnahm

ขุนช้างขุนแผน

ขุนช้างขุนแผนปรากฏแพร่หลายในสื่อประเภทต่าง ๆ

ละครโทรทัศน์เรื่องขุนช้างขุนแผน

ขุนช้างขุนแผนปรากฏแพร่หลายในสื่อประเภทต่าง ๆ

ขุนช้างขุนแผน

ขุนช้างขุนแผนปรากฏแพร่หลายในสื่อประเภทต่าง ๆ

ละครโทรทัศน์เรื่องวันทอง

ภาพยนตร์เรื่องขุนแผนฟ้าฟื้น

<https://www.youtube.com/watch?v=Lpim14Cezck>

เพลงสองใจ ร้องโดย ดา เอ็นโดรฟิน

#สองใจ #วันทอง #ดาเอ็นโดรฟิน

สองใจ [เพลงจากละครวันทอง] - ดา เอ็นโดรฟิน 【OFFICIAL MV】

32,411,892 views • Feb 18, 2021

👍 303K

💬 5.3K

➦ SHARE

≡+ SAVE

...

เพลงสองใจ ร้องโดย ดา เอ็นโดรฟิน

เว็บตูนเรื่องวันทองไร้ใจ

เว็บตูนเรื่องนี้สร้างจากจินตนาการของผู้เขียน
ตัวละคร พฤติกรรม หรือเหตุการณ์ในเรื่อง
เป็นเหตุการณ์สมมติที่ปรับแต่งจากวรรณคดีเรื่อง
"ขุนช้างขุนแผน"
รวมถึงมีการใช้ภาษาที่เคยใช้ทั่วไปในอดีต
แต่ไม่เหมาะสมในยุคปัจจุบัน
เพื่ออรรถรสในการดำเนินเรื่อง
โปรดใช้วิจารณญาณในการอ่าน

https://www.webtoons.com/th/romantic-fantasy/wanthong-rai-jai/%E0%B8%95%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%97-/viewer?title_no=3522&episode_no=1

เว็บตูนเรื่องวันทองไร้ใจ

^
TOP

การ์ตูนเรื่องรัตติรสนำพา (ทะลุ
มิติขุนช้างขุนแผน) ในเว็บไซต์
readAwrite

<https://www.readawrite.com/a/Z16u09->

%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B9%88
%E0%B8%99%E0%B8%99%E0%B8%B3-
%E0%B8%A3%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%A3%E0%B8%AA
%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%B3
%E0%B8%9E%E0%B8%B2-40%E0%B8%97?r=search_article

เพลงอาญาสองใจ ร้องโดย มินตรา น่านเจ้า

เพลงขุนช้างฮ้างฮัก ร้องโดย บอย พนมไพร

ขุนช้างฮ้างฮัก - บอย พนมไพร OST.ไทบ้านเดอะซีรีส์ 【Official Audio】

78,027,677 views • Nov 1, 2016

👍 154K

💬 14K

➦ SHARE

≡+ SAVE

...

เอกสารอ้างอิง

ลลลา (นามปากกา). (2563). รติรสไม่นำพา. สืบค้นจาก www.readAwrite.com

Mu (นามปากกา). (2563). วันทองไร้ใจ. สืบค้นจาก

[https://www.webtoons.com/th/romantic-fantasy/wan-thong-rai-](https://www.webtoons.com/th/romantic-fantasy/wan-thong-rai-jai/list?title_no=3522&page=3)

[jai/list?title_no=3522&page=3](https://www.webtoons.com/th/romantic-fantasy/wan-thong-rai-jai/list?title_no=3522&page=3)

<https://sites.google.com/site/charactersinliteratureerrr/khun-chang-khunphaen/khun-chang>

